

Vuorovaikutuksella ja osaamisella pedagogista hyvinvointia –hanke (VOPH)

Kuopio 2018-2019

TUNNE- JA VUOROVAIKUTUSTAITOJA DRAAMAN KEINAIN

Tämä teos, jonka tekijät ovat Johanna Hopia ja Anni Marin, on lisensoitu [Creative Commons Nimeä-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

VUOROVAIKUTUKSEN PERUSTEET

Hyvät vuorovaikutustaidot tarkoittavat kykyä toimia toisten kanssa keskustellen, kuunnellen, mielipiteistään kertoen ja toimien. Keskeistä vuorovaikutuksessa on vastavuoroisuus: molemmat/kaikki osapuolet antavat panoksensa yhteiseen keskusteluun tai toimintaan. Hyvää vuorovaikutusta ovat esimerkiksi:

- Läsnäolo
- Kuunteleminen
- Kannustaminen
- Myötätunto
- Palaute

Kaikkia näitä vuorovaikutuksen perustaitoja voi opetella, ja on hyvä opetella. Vuorovaikutustaitojen opetteluun kuuluu myös tunnetaitojen oppiminen. Hyvään vuorovaikutukseen kuuluu taito osata asettua toisen asemaan, ja myös oppia tulkitsemaan sekä omia että toisen ihmisen tunteita, tarpeita ja tavoitteita (empatia). Tähän kuuluu myös sanaton viestintä; kehon asento, ilmeet ja eleet. Kaikille on tärkeää myös tunne ryhmään kuulumisesta. Aina rakentava vuorovaikutus ei onnistu, jos toista ei kohdata oikeasti. Myös ongelmallisia vuorovaikutustilanteita voi harjoitella ja niistä oppia; tärkeintä on uskaltaa ottaa asia esille ja selvittää ristiriidat puhumalla. Toisaalta on hyvä muistaa, ettei täydellisiä ihmissuhteita ole olemassakaan, vaan niihin kuuluu keskeneräisyyden sietäminen ja epätäydellisyys. Tässä hankkeessa kaikkia näitä taitoja harjoitellaan draaman keinoin.

https://yle.fi/uutiset/3-10020310?utm_source=facebook-share&utm_medium=social

<https://yle.fi/uutiset/3-10128945>

DRAAMAN KÄYTTÖ OPETUKSESSA

Vuorovaikutustaitoja opettaessa antaa draama siihen oivan välineen. Uudessa opetussuunnitelmassa draama mainitaan sekä tapana oppia (eli opetusmenetelmänä toiminnallisia, kokemuksellisia ja elämyksellisiä oppiympäristöjä luotaessa), että osana äidinkieltä ja ilmaisua (taidekasvatus ja valinnaisaineet mukaan lukien). Draama liittyy voimakkaasti myös opetussuunnitelman laaja-alaisiin kokonaisuuksiin, ja niistä erityisesti seuraaviin:

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito

Draamatyöskentelyn periaatteet ovat seuraavat:

- Opetellaan eläytymistä ja oman mielikuvituksen käyttöä (esim. roolit)
- Tuodaan ilmiöitä opetuksessa konkreettiselle ja kokemukselliselle tasolle
- Käytetään toiminnallisuutta opetusmenetelmänä (huom! Reflektointi hyvin tärkeää)
- Saadaan tunnekokemuksia

HANKE KÄYTÄNNÖSSÄ

-Koko henkilökunnan kouluttaminen 2 x 2h

-Alakouluilla Johannan ja yläkouluilla Annin pitämät tunnit. Tuntien määrä jakautuu hankekoulun koon mukaan. Tunteja voi käyttää seuraavasti:

- Opettajan kanssa samanaikaisopena luokassa (draama oppiaineita opettaessa ja/tai tunne- ja vuorovaikutus- taitojen opettaminen)
- Open kanssa projektin aloitus ja sitten open apuna jatkossa
- Open kanssa suunnitellaan tunteja yhdessä, jotka ope osittain tai kokonaan pitää itse

KOULUTUS 1/2

ALOITUS + PEUKKUVÄITTÄMÄT TAI MIELIPIDEVIIVALLE ASETTUMINEN

- A) Olen kiinnostunut draaman työtapojen soveltamisesta omassa opetuksessa.
- B) Draaman työtapojen käyttö omassa opetuksessa jännittää minua.
- C) Koen, että tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen on tärkeää.
- D) Tunnen draaman työtapoja.
- E) Olen aikaisemmin opiskellut draamaa ja tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamista, käynyt esimerkiksi aiheisiin liittyvillä kursseilla.
- F) Tänään on hyvä päivä.

LUMIPALLO (10 min)

Jokainen leikkijä kirjoittaa nimensä paperin keskelle ja rypistää sen paperilumipalloksi. Leikinjohtajan merkistä palloja heitellään tilassa. Kun leikinjohtaja huutaa seis, otetaan yksi pallo itselle. Pallon sisältä löytyvältä henkilöltä käydään kysymässä joku leikinjohtajan antama kysymys. Kysymykset voivat koskea mielipidettä, ominaisuutta, asioita joista tykkää jne. Tai kysymykset voivat olla läksyyn liittyviä, kokeeseen kertaavia, esitiedon keruuta jne. (Harjoitus Kiitos kaveruudelle kirjassa s. 16)

Koulutuksessa kysyttiin:

- A) Kerro itsestäsi jotain, mitä muut eivät sinusta tiedä
- B) Missä olet hyvä?
- C) Minkä taidon haluaisit osata?

SANAJONO/MIELLEYHTYMÄ

Ensin pareittain ketjutellaan sanoja, mikä tulee parin sanasta mieleen. Sitten yhdistetään kaksi paria ja jatketaan neljällä, joka taas yhdistetään kahdeksan hengen ryhmäksi. Puhutaan siitä, ettei toiselle saa "syöttää" sanaa, vaikka kuinka tekisi mieli sanoa oma mieleen tuleva sana. Ryhmänohjaaja voi antaa ensimmäisen sanan, ja se voi olla tunteisiin liittyvä sana, kuten itku, rakkaus jne. (Harjoitus myös Kiitos kaveruudelle kirjassa s. 18 nimellä sanajono)

Koulutuksessa tehtiin:

A) Parit: yksi sana + viides sana

B) Pienryhmät

C) Kaikki ringissä ja heitellään palloa -> useampi pallo peliin tai siirretään vuoro katsekontaktilla

NÄENNÄINEN KUUNTELEMINEN

Käännyttään parin kanssa kasvotusten. A aloittaa kertomaan jotain helposti tuotettavaa tarinaa, kuten esim. tarkasti omasta aamustaan tms. B kuuntelee, mutta toimii samalla ryhmänohjaajan ohjeiden mukaisesti esim. Haukottelee, räplää leikisti kännykkää, katselee ympärilleen jne. Vuorot vaihdetaan ja nyt B kertoo ja A esim. Nyökyttelee koko ajan, kuuntelee kädet puuskassa, näprää vaatteitaan jne. -> keskustelu, mikä oli häiritsevää, miksi, tapahtuuko tällaista oikeasti elämässä usein, onko itse syyllistynyt näihin jne. (Harjoitus Kiitos kaveruudelle kirjan s. 36)

PATSASPUISTO

Toinen parista on "savea", toinen taitelija. Taitelija muovaa savea eli asettaa parinsa haluamaansa asentoon (huom. Asennossa pitää pystyä olemaan aika pitkään + fyysiset rajoitteet). Kun kaikki parit ovat valmiita, patsaat jäävät paikoilleen ja taitelijat saavat lähteä kävelemään patsaspuistossa ja tekemään muutoksia toisten patsaisiin. Hetken kuluttua palataan oman patsaan luo ja nimetään se eli ns. Taidenäyttelyn avajaiset.

MINÄ OLEN PUU

Ryhmästä yksi menee piirin keskelle, ottaa asennon ja nimeää itsensä esim: Minä olen puu, Minä olen kopiokone jne... Toinen ryhmästä "tulee kuvaan" eli esim. Minä olen puun oksa jne. Kuvaan tulee noin 5-6 henkeä, jonka jälkeen kuva on valmis. Huom! Voi esittää myös abstraktia asiaa kuten tunnetta. Ensimmäisenä kuvaan tullut sanoo kuka kuvaan jää ja muut poistuvat. Uusi kuva alkaa tästä kuvaan jääneestä, joka toistaa saman, mikä oli edellisessä kuvassa.

Koulutuksessa tehtiin:

- A) Ryhmäytyminen ja vuorovaikutus (aiheet työympäristöstä)
- B) Liittäminen oppiaineeseen

LOPETUS

Jokainen kirjoittaa lapulle (ei omaa nimeä) mitä vuorovaikutukseen liittyviä haasteita on koululla:

- opettaja + opettaja
- opettaja + huoltaja
- opettaja + esimies
- opettaja + oppilas
- oppilas + oppilas

KOULUTUS 2/2

KÄTTELY-KÄVELY:

Tervehditään muita osallistujia kätelemällä. Katsotaan silmiin ja moikataan nimellä (ja kysytään nimi, jos ei muisteta). Ekan tervehdityn kanssa pidetään edelleen kosketus-kontakti, ja kätellään toisella kädellä toista ihmistä. Ekan kontaktin saa irrottaa vasta, kun menee kolmannen luo jne. Eli aina pitää olla kiinni vähintään yhdessä ihmisessä.

OMA KORTTI: Minna Katteluksen Tunnetaito-kortit

Jokainen valitsee kortin sillä perusteella, että kortti kertoo jotain itselle tärkeistä asioista/tarina kortin herättämästä kuvasta. Mennään pareittain, ja kerrotaan oma tarina parille. Pari kuuntelee tarkasti, sillä kertomisen jälkeen palataan piiriin, ja pari kertoo toistensa tarinat muille.

KOSKETA SITÄ JOKA...

Jokainen laittaa sormen sen ihmisen selkään, jolla on ohjaajan sanoma taito tai vahvuus. Toisen käden saa laittaa itseensä, jos kokee, että omaa tämän taidon/vahvuuden

A.) taitoja esim. kouluaineet tms.

B.) vahvuuksia esim. rohkeus, kuuntelutaito, sinnikkyys, huumorintaju, luotettavuus jne.

PATSAAT JA VALOKUVAT

Jaetaan ryhmä pareihin tai 3-5 hengen ryhmiin. Opettaja "syöttää" aiheita patsaille, josta parit muodostavat omanlaisensa kuvan. Työskentely on haastavampaa, jos puhetta ei saa käyttää.

Kannattaa painottaa ensimmäisen mieleen tulevan ajatuksen ja ratkaisun tärkeyttä. Myös aikarajoitusta (n. 15 sek) voi käyttää, jos näyttää että liikaa lähdetään pohtimaan aihetta. Aluksi tehdään ilman katsomista, loppua kohti voi jo esitellä ryhmän tuotoksen muille, jolloin tehtävästä tulee jo pieni esitys. Esimerkkiaiheita: vesisade, jääkiekko-ottelu, hampurilainen, auringonkukka, tulipalo, nälkä, kateus jne. Patsaissa siis koko ryhmä tekee samaa aihetta, valokuvissa ollaan samassa tilanteessa, mutta esitetään erillisiä ihmisiä tai esineitä. Level 2 -> play-nappi eli patsas tai kuva herää eloon (liike ja ääni). Level 3 -> ajatusäänet eli ohjaajan koskettaessa kosketettu sanoo ääneen yhden ajatuksen tai repliikin tilanteessa. Peräkkäisistä valokuvista voi tehdä sarjakuvakertomuksen.

EHDOTUS-KESKUSTELU

Pareittain ehdotetaan jotain asiaa (esim. Uusi projekti/hanke, kevätjuhlaesitys, yhteinen matka jne.) Toinen reagoi eri kierroksilla eri tavoin:

- 1.) Kieltävä sanallinen suhtautuminen
- 2.) Kieltävä sanaton kehollinen suhtautuminen
- 3.) Joo, mutta... -suhtautuminen
- 4.) Joo, ja... -suhtautuminen

NELIKENTTÄ

Lattialla nelikenttä-laput, joissa roolit JYRÄ, MYÖTÄILIJÄ, EPÄRÖIVÄ/EPÄMOTIVOITUNUT ja YLI-INNOKAS/YLIPOSITIIVINEN. Keskustelun aiheena "Mihin tyhy-päivän rahat käytetään". Vaihdetaan rooleja samalla kun käydään keskustelua.

MINÄ MUISTAN...

Piirissä kaikki sanovat vuorollaan lauseen, joka yhdessä vietetystä hetkestä on jäänyt mieleen.